

Parshat Ki Tisa – 5785 (nr. 204) – Poerim

Samenvatting van de parsha

1e Aliya: Met deze eerste Aliya worden de details van de constructie van de Misjkan afgerond. De Bné Jisrael krijgen de opdracht de halve sjekel te geven voor een nationale volkstelling en de aankoop van openbare aanbiedingen. De koperen wastafel, de Kiyor, wordt beschreven samen met de ingrediënten en wetten van de zalfolie en de Ketoret – de wierook. Betsallel, de kleinzoon van Chur en achterkleinzoon van Miriam, wordt geïdentificeerd als de belangrijkste ambachtsman en architect van de Misjkan . (Let op: hij was pas 13 jaar oud!) De mitsva van Sjabbat is geboden. De combinatie met de details van de Misjkan verschaft de Gemara de bron voor het bepalen van de 39 Melacha categorieën die op Sjabbat verboden zijn .

2e Aliya: Het verhaal van het Gouden Kalf wordt verteld. Moshe beklom de Sinai op de ochtend van 7 Sivan en bleef daar 40 dagen en nachten. De 7^e sivan begon niet met een nacht en werd dus niet meegerekend in het totaal van 40. De Joden gingen er ten onrechte van uit dat deze wel zou worden opgenomen en verwachtten Moshe terug op de ochtend van Tamuz 16. In plaats daarvan keerde hij de ochtend van 17 Tamuz terug. Tegen de middag van de 16^e waren de Joden al wanhopig. Chur probeert met hen te redeneren en wordt vermoord. Ze benaderen Aharon die probeert hun terreur om te buigen, wat resulteert in het Gouden Kalf. Moshe verschijnt de volgende ochtend, breekt de Luchos, verzamelt de stam Levi en 3000 mensen worden gedood. Moshe eist Hasjems vergeving voor het volk, maar verplaatst de Ohel Moed uit het midden van het kamp. Joshua wordt uitgeroepen tot de belangrijkste leerling van Moshe .

3e en 4e Aliyot: Moshe vraagt om Hasjems rechtssysteem te begrijpen. Hij krijgt een groter begrip van Hasjem dan enig ander persoon in de geschiedenis, maar hem wordt het vermogen ontzegd om goddelijke gerechtigheid te begrijpen.

5e Aliya: Moshe krijgt de opdracht om twee nieuwe Luchos af te snijden en de Sinai te beklimmen. Moshe leert de geheime formule voor Teshuva (de dertien namen van Hasjem terwijl Hij Zijn genade openbaart) (34:6) en Hasjem vergeeft de Bné Jisrael.

6e Aliya: Hasjem sluit een nieuw verbond met het volk. Hij waarschuwt hen van tevoren voor de invloeden van assimilatie en gemengde huwelijken en verbiedt hen om verdragen te sluiten met de inwoners van Kanaän. De feestdagen Pesach , Sjevoeot en Soekot worden besproken, evenals Sjabbat en de basiswet van Kasjroet .

7e Aliya: Moshe blijft nog 40 dagen en nachten op de Sinai en keert op Jom Kipoer terug met de tweede Luchos. De mensen zien dat het wezen van Moshe getransformeerd is en dat zijn gezicht een innerlijk licht uitstraalt. Moshe maakt voor zichzelf een sluier die hij altijd zal dragen, behalve wanneer hij een profetie ontvangt en wanneer hij het woord van Hasjem aan de mensen overbrengt.

Samenvatting van de haftara (Melachim I – 18:1)

De Haftarah van deze week vertelt het beroemde verhaal van Eliyahu op de berg Karmel. Rond het jaar 3021 ,regeerden koning Achav en zijn vrouw Izevel met ijzeren vuist over de 10 stammen, waardoor de aanbidding van afgoden door het hele koninkrijk werd bevorderd. Eliyahu, de onbevreesde dienaar van Hasjem , daagde Achav's greep op het volk uit door een krachtmeting op de berg Karmel te eisen, tussen hemzelf en de valse profeten van de Baäl. De scène is een van de meest spectaculaire gebeurtenissen die in de Navi zijn vastgelegd . Eliyahu toonde absoluut vertrouwen in Hasjem en daagde de valse profeten van de Baäl uit tot een publieke weerlegging. Net zoals de terugkeer van Moshe uiteindelijk de onwaarheid van het Gouden Kalf bewees, bewees Eliyahu uiteindelijk de onwaarheid van het geloof in de Baäl.

Het breken van de Megillah-code

Van alle vierentwintig boeken van Tanach is *Megillat Esther* het meest raadselachtige. Je moet een Bijbelse cryptograaf zijn om de vele geheimen te ontdekken die onder het oppervlak van het spannende Esther-verhaal schuilgaan. Dit komt omdat Mordechai en Esther de *Megillah* moesten schrijven onder het toezicht van de antisemitische censuur van Perzië en Meden – want de *Megillat Esther* werd in zijn geheel opgenomen in de kronieken van Paras en Madai. Daarom zien we vanaf het begin dat Mordechai talloze codes gebruikte om ons in het echte verhaal te leiden.

Als een primair voorbeeld, de naam die Mordechai gaf aan de Perzische monarch, Xerxes, was Achashveirosh. De Gemara in *Masechta Megilla* leert ons dat de naam zelf, Achashveirosh, ons al een schat aan informatie geeft over de ware aard van deze zeer slechte Perzische koning. Reb Jochanan onthult dat Achashveirosh een anagram is van de twee Hebreeuwse woorden, *eesh v'shachor*, vuur en zwart. Het is daarom bedoeld om over te brengen dat onder zijn wrede heerschappij het gezicht van de Joden zwart werd zoals vuur de bodem van een pot zwart maakt. Rav vertelt ons dat Achashveirosh een samenstelling is van *achiv shel rosh*, dat Achashveirosh een "broeder" was van een ander staatshoofd, de slechte Nevuchadnetsar. En net zoals Nevuchadnetsar de *Beit HaMikdash* verwoestte, zo stopte Achashveirosh ook de herbouw van de Tempel. En net zoals Nevuchadnetsar een fanatieke Jodenhater was, was Achashveirosh dat ook.

De Gemara onthult vervolgens, dat het woord Achashveirosh een samenstelling is van de woorden *ach v'reish*, wee de armoede, want Achashveirosh was een genadeloze tiran die zijn volk te veel belastte en hen een leven van ellendige armoede opdrong. Zo zien we al in Achashveirosh's naam alleen al dat de *Megilla*, op zijn geheime manier, de achtergrond van het Esther-verhaal schildert als een tijdperk waarin de Joden leden onder de tirannieke heerschappij van een antisemitische en kwaadaardige monarch.

De *Megilla* wordt *Esther* genoemd, wat "verborgen" betekent. Dit komt omdat de G-ddelijke Hand gehuld was in de gedaante van paleisintriges, en binnen de lust en grilligheid van het koninklijk hof. Dus, zonder de voogdij van de G-ddelijke geschriften, zouden we ten onrechte kunnen denken dat de ondergang van Vasthi eenvoudigweg te wijten was aan koninklijke losbandigheid en huwelijks koppigheid. Echter, nogmaals, de codekraker zal de Hand van Hasjem op elke hoek zien. Hij zal ontdekken dat de *Megilla* zegt dat na Vasthi's executie, de koning, "*Zachar et Vasthi v'et asher asta v'eit asher nigzar aleha*" - Hij herinnerde Vasthi's legendarische schoonheid, wat ze deed, en wat haar was verordend." De Gemara zegt dat de verborgen betekenis hierachter is dat ze de Joodse maagden die in haar kamers werkten dwong om ongekleed te werken op Sjabbat. Daarom werd haar gevraagd om op de zevende dag ongekleed te komen, wat tot haar dood leidde.

Maar dit is slechts het begin van de G-ddelijke openbaring van de eigenschappen van *midda k'neged midda*, maat voor maat, die Achashveirosh en Vashti trof op die noodlottige dag. De Gemara vertelt ons dat Achashveirosh een honderdtachtig dagen durend banket hield met een eervolle naleving van het "falen" van Hasjem om de *Beit HaMikdash* te herbouwen op de beroemde verwachte datum, bekend als de Zeventig Jaar profetie. Zo leidde Achashveirosh's feest over de vernietiging van Hasjem's huis, tot de vernietiging van zijn eigen huis, door de executie van zijn vrouw.

De Medrash vertelt ons dat een andere reden waarom Achashveirosh het feest in het derde jaar van zijn regering bijwoonde, was omdat hij bezig was met het maken van een kopie van de ontzagwekkende troon van Shlomo HaMelech. (De originele troon sloot zichzelf op wonderbaarlijke wijze en stond hem niet toe erop te zitten.) In een ander voorbeeld van poëtische gerechtigheid, voor het proberen te zitten op een kopie van de heilige troon van Shlomo, zou hij gestraft worden om in rouw te zitten over zijn vrouw. De Gemara vertelt ons ook dat wanneer het zegt dat Achashveirosh *jekar tiferet gedulato* toonde, de glorie van zijn schitterende grootheid, deze taal vergelijkbaar is met de terminologie die wordt gebruikt om de prachtige kledingstukken te beschrijven die door de *Kohen Gadol* in de Tempel werden gedragen. Deze fraseologie informeert ons dat Achashveirosh de heilige gewaden van de *Kohen Gadol* droeg op zijn feest. Omdat Achashveirosh de ongelooflijke vermetelheid had gehad om de heilige gewaden van de Heilige *Kohen Gadol* aan te trekken en deze te dragen tijdens een dronken en losbandig banket, werd hij gestraft. Door een zonde met betrekking tot de kleding, namelijk Vasthi's weigering om zonder kleding te verschijnen, verloor Achashveirosh zijn koninklijke en mooie vrouw.

Toen Achashveirosh hoorde van Vasthi's verbazingwekkende weigering om zijn koninklijke bevelen uit te voeren, wat een kapitale overtreding was, wendde hij zich tot de *yodei ha'itim*, degenen die een diepgaand begrip hadden van het mysterie van de tijd. Wie waren de *yodei ha'itim*? Niemand minder dan de Wijzen van Israël die de complexiteit van de kalender begrepen en die de sublieme kennis hadden om schrikkeljaren, enz. in te voegen. Misschien intuïtief was Achashveirosh, die het nationale gevoel van bescheidenheid van het Joodse volk kende, er zeker van dat onze Wijzen een gematigd oordeel zouden vellen over zijn jonge vrouw, omdat ze de verzachtende omstandigheden van zijn eigen obscene verzoek zouden kunnen vaststellen. Maar nogmaals, de *Megilla* onthult de krachtige hand van *mida k'neged mida*. De Wijzen van Israël weigerden de zaak te beoordelen door uit te leggen dat ze, aangezien de *Beit HaMikdash* was vernietigd, niet langer de bevoegdheid hadden om kapitale zaken over leven en dood te beoordelen. Zo zien we met angstaanjagende helderheid dat het de obsessie van Achasjverosj en Vasthi was om de bouw van de Tempel tegen te houden die haar lot bezegelde, want de zaak werd vervolgens overgedragen aan de grillige Perzische rechters.

Steeds weer zien we in deze *Megilla* het kenmerk van *midda k'neged midda* dat elk element van toeval uitsluit. Zo bouwt Haman een galg om Mordechai op te hangen en het is aan diezelfde galg dat hij later wordt opgehangen. Hij en zijn wrede cohorten smeden ambitieus een plan om Joodse mannen, vrouwen en kinderen uit te roeien, en gelukkig op de 13^e van Adar, overkwam dit lot de Jodenhaters zelf. Achashveirosh doodt zijn koningin vanwege het advies van zijn vriend Haman en zal vervolgens zijn vriend Haman doden vanwege het advies van zijn koningin.

Moge het de wil van Hasjem zijn dat we door de voorgedij van *Megillat Esther* de grote les van *midda k'neged midda* absorberen - dat we op de manier waarop we mensen behandelen, zo behandeld zullen worden. Laat het dienen als een gids dat we niet streng moeten zijn voor anderen, zodat G-d niet streng zal zijn met ons. Moge het dienen als een stimulans dat als we ontvangers willen zijn van warmte, geduld, glimlachen en zorgzaamheid, we ons op zo'n manier met anderen gedragen. En moge het dienen als een remming voor ons, zodat we ongepast gedrag met onze medemens vermijden, zodat een dergelijke behandeling niet als een boemerang terug tegen ons zal keren. (R. Moshe Meir Weiss)

Haman en de strijd van vandaag tegen Amalek

Na een overweldigende werkweek besluit Daniel een natuurwandeling te maken om op te laden. Zonder iemand van zijn plannen op de hoogte te stellen, trekt hij de bergen in. Terwijl hij geniet van het uitzicht en de vredige stilte om hem heen, glijdt hij plotseling uit en valt van de rand van een klif. Hij stort naar beneden, maar weet zich op de een of andere manier vast te grijpen aan een tak die uit de klifwand steekt. Hij klampt zich vast aan de tak om zijn leven te redden en probeert niet naar de kloof beneden te kijken.

Terwijl zijn leven aan hem voorbijflitst, wordt hij getroffen door een ontmoedigende gedachte: "Ik ben *alleen*. Niemand weet dat ik hier ben en ik heb geen manier om te ontsnappen. Ik ga dood." Hij begint de balans op te maken van zijn leven, denkend aan de goede tijden die hij heeft gehad en wat hij in zijn korte bestaan bereikt heeft. Hij denkt aan zijn familie en hoe erg ze hem zullen missen. Op dat moment vliegt er een touw langs zijn hoofd, dat recht voor hem hangt. Na een moment van schrik grijpt hij het touw vast en houdt zich vast voor zijn leven, terwijl iemand aan de andere kant hem over de rand van de klif begint te trekken.

Als Daniel de top bereikt, hijgt hij nog steeds en is hij verbaasd dat hij het net heeft overleefd. Hij vraagt meteen aan de man die hem heeft gered: "Hoe wist je dat ik aan de rand van de klif hing en gered moest worden?" De man staart hem blanco aan en zegt: "Dat wist ik niet.

Vanmorgen besloot ik willekeurig om te oefenen met het gooien van touwen over klifwanden."

Er zijn twee reacties die Daniël kan hebben op deze reeks gebeurtenissen. Hij kan het wonder dat net heeft plaatsgevonden herkennen en God bedanken dat Hij hem redding heeft gestuurd toen alle hoop verloren leek. Of hij kan lachen om het onwaarschijnlijke toeval dat deze man besloot om touwwerpen te beoefenen op precies dezelfde dag dat hij van een klif viel, dankbaar dat hij deze keer geluk had. Dit is precies de beslissing waar we op elk moment en in elk aspect van het leven voor staan. Dit thema loopt als een rode draad door het hele Poerimverhaal.

Haman en onze strijd tegen Amalek

Terwijl we Poerim en onze overwinning op Haman tegenkomen, laten we dieper ingaan op de unieke spirituele en existentiële strijd die het Joodse volk moet blijven voeren tegen de filosofie van Amalek. Als afstammeling van Amalek zette Haman hun erfenis van Joodse vernietiging voort. Zoals de Maharal uitlegt, verwerpt Amalek Hasjem's verbinding met deze wereld of enige verbinding tussen het spirituele en het fysieke. In wezen ontkent Amalek Hasjem's controle over deze wereld en het vermogen van de mens om zichzelf te verheffen tot het niveau van het spirituele. De Tora is de belichaming van beide principes en biedt de richtlijnen voor, hoe deze spirituele verheffing te bereiken. Het is gebaseerd op het axioma van Hasjem's verbinding met deze wereld en het is het middel om onszelf en al het fysieke te verheffen tot een hoger doel. Amalek staat hier lijnrecht tegenover en toen ze zagen dat het Joodse volk klaar was om de Tora-levenswijze aan te nemen, hadden ze geen andere keuze dan aan te vallen. Amalek's hele bestaan is gebaseerd op een gebrek aan verbinding tussen Hasjem en deze wereld, daarom zou een acceptatie van dat principe het einde van Amalek's bestaan betekenen. Amalek viel daarom het Joodse volk aan om *Matan Tora te voorkomen* – om de wereld ervan te weerhouden Hasjem's Tora en de waarheid die erin ligt te accepteren. Laten

we dieper ingaan op de spirituele aard van Haman om onze strijd tegen Amalek op een nog dieper niveau te begrijpen.

“ *Ha'min Ha'eitz* ” – de bron van Haman

De essentie van Haman, de persoon die de kenmerken en missie van Amalek het krachtigst uitdrukte, wordt onthuld in een zeer vreemde discussie in de Gemara (*Chullin* 139b).

De Gemara vraagt: "Waar is Haman te vinden in de Tora ?" Voordat we het antwoord van de Gemara bespreken, is het essentieel dat we de aard van deze vraag volledig begrijpen. Haman was tenslotte een man, geen halachisch principe, dus waarom is het belangrijk om een bron voor Haman in de Tora te vinden?

Tora is niet alleen een gids om een leven van waarheid te leiden; het is de blauwdruk en het DNA van deze fysieke wereld. Met andere woorden, onze fysieke wereld is een projectie en uitstraling van de diepe spirituele realiteit die in de Tora beschreven wordt . Dit is de betekenis achter de beroemde Midrash die zegt: " *Istakel b'Oraita u'bara alma* - [Hashem] keek in de Tora en gebruikte het om de wereld te creëren" (*Bereishs Rabba* 1:1). Tora is de blauwdruk van de wereld; de fysieke wereld is een uitstraling en uitdrukking van Tora, de spirituele wortel van het bestaan. Om dit concept te illustreren, stel je een projector voor. Het beeld dat je op het scherm ziet, komt voort uit de film in de projector, zodat alles wat je op het scherm ziet, simpelweg een uitdrukking is van wat er in de film zit. Zo komt ook alles wat we zien en ervaren in de fysieke wereld voort uit de spirituele wereld – de transcendente dimensie van de Tora. Dit is wat de Gemara bedoelt met "Waar is Haman te vinden in de Tora?" Hamans spirituele wortel moet ook in de Tora te vinden zijn, en door deze bron te begrijpen, kunnen we zijn spirituele aard en doel begrijpen.

De Gemara antwoordt: " *Ha'min ha'eitz* ." *Ha'min* deelt de letters als *Haman* . Direct nadat Adam en Chava zondigden, schaamden ze zich, dus verstopten ze zich achter een struik. Hasjem vraagt hen vervolgens: " *Ha'min ha'eitz* – Heb je van de boom gegeten?" (*Bereishis* 3:11). Laten we proberen de diepe betekenis van deze Gemara te begrijpen.

Voordat Adam zondigde, bevond hij zich op een engelachtig niveau, bijna perfect. Hij zag de realiteit door een kristalheldere lens; zijn lichaam zelf was transcendent en hij leefde in het spirituele rijk van Gan Eden. Echter, toen Adam zondigde, vielen zijn hele bestaan, zijn lichaam en de wereld zelf naar een lager, onvergelijkbaar fysiek niveau. Het fysieke onthulde het spirituele niet langer; het verborg zich nu in de plaats daarvan. Toen hij van de *Eits HaDaat* at , werd zijn spirituele visie vervormd en raakte hij in de war. Op dit punt doet hij het onmogelijke: hij verbergt zich voor Hasjem. Het probleem is duidelijk: hoe kan Adam verwachten zich voor Hasjem te verbergen? Hij weet heel goed dat dit onmogelijk is, maar hij doet dit omdat hij in de war is. Het kwaad en de twijfel zijn in zijn eigen ik vermengd. Terwijl hij weet dat dit gedrag belachelijk is, fluistert een klein stemmetje van twijfel in hem: "Misschien *is* het mogelijk om je voor Hasjem te verbergen." In feite was het juist de schaamte en verlegenheid van het eten van de *Eits HaDaat* die hem ertoe aanzette zich voor Hasjem te willen verbergen. Hij verborg zich voor de waarheid – voor de gevolgen van zijn daden. Diep van binnen hoopte Adam echter dat Hasjem zou komen en hem zou vertellen dat alles goed zou komen, dat Adam de nabijheid van Hasjem die hij eerder had, zou kunnen herstellen en dat alles weer zou worden zoals het was. Dit was de ware pijn van Hasjem's antwoord: " *Ayeka* - Waar ben je?" " *Ha'min ha'eits* - [Heb je] van de boom gegeten?" Op het moment dat Adam doet alsof Hasjem hem niet kan zien, d.w.z. op het moment dat hij zich tot Hasjem verhoudt met twijfel en onzekerheid, reageert Hasjem op dezelfde manier. Dit komt omdat Hasjem zich tot ons verhoudt op precies dezelfde manier als wij ons tot hem verhouden.

Zoals de *pasuk* zegt: " *Hasjem tsilcha* - Hasjem is je schaduw (*Tehillim* 121:5)." Hoe je je ook tot Hasjem verhoudt, Hij zal je weerspiegelen (*Nefesh Hachaim* 1:7).

Ayekah , een vraag van twijfel en onzekerheid, zou de basis worden voor de hele geschiedenis. *Ayekah* heeft dezelfde letters als " *Eicha* ", de *Megilla* die we lezen en die de vernietiging van de verbinding van het Joodse volk met Hasjem beschrijft. Onze vernietiging is het directe resultaat van het ontkennen van Hasjems verbinding met de wereld, en het doen alsof Hij niet ziet wat hier gebeurt. De vraag van " *Ha'min ha'eits* " is de bron van Haman, de bron van Amalek, de bron van alle twijfel en onzekerheid in deze wereld. Hasjem vraagt: "Heb je van de boom gegeten?" alsof Hij het niet weet. Het is deze vraag zelf die de kloof tussen ons en Hasjem vertegenwoordigt, een kloof die Amalek probeert open te houden, een kloof die het Joodse volk voor altijd moet proberen te dichten.

Waarom wordt Hasjem niet genoemd in de *Megilla* ?

Megillat Esther is uniek omdat het één van de weinige boeken in *Tanach* is waarin Hasjem's naam niet genoemd wordt. Dit komt omdat Poerim een overgang in de geschiedenis markeert, toen onze strijd tegen Amalek zich in een nieuwe vorm manifesteerde. Tot Poerim was de geschiedenis doordrongen van consistente openlijke wonderen, *nevuah* was gebruikelijk en Hasjem werd openlijk in de wereld geopenbaard.

De tweede fase, ingeluid door Poerim, wordt gekenmerkt door verborgen wonderen. In onze huidige wereld is Hasjem niet langer openlijk manifest en duidelijk zichtbaar. In deze fase moeten we ervoor kiezen om Hasjem in de duisternis te zien – om voorbij de façade van een betekenisloze wereld te kijken. Het is in deze fase dat Amalek's beweringen des te verleidelijker zijn om te geloven, omdat het zo gemakkelijk is om Hasjem's betrokkenheid bij deze wereld te negeren. Onze uitdaging is om voorbij het oppervlak te kijken, om het wonderbaarlijke in het natuurlijke te zien, het etherische in het alledaagse en het oneindige in het eindige.

Een tijdloze strijd

Amalek vecht voor een G-ddeleze realiteit, verstoken van spiritualiteit en betekenis; een wereld van Haman, van twijfel, waar een kloof bestaat tussen ons en Hasjem. Alleen als je beter kijkt, je blik verdiept, zie je de diepere laag van de realiteit, de transcendente wortel. Hasjem is *echad* – één – en ons doel is om de spirituele eenheid te zien die inherent is aan elke gebeurtenis en elk object in deze wereld. Amalek probeert de waarheid te verbergen, ons los te koppelen van onze Bron, en zo alle betekenis uit het leven te halen. Alleen als we voorbij het oppervlak kijken, als we alles wat er in deze wereld gebeurt terugvoeren naar Hasjem – onze spirituele Bron, zullen we uiteindelijk Amalek en alles waar hij voor staat, verslaan.

(R. Shmuel Reichman)

Poerim Sameach

Shabat Shalom

Voor suggesties en commentaar : mobil66@hotmail.com

Gelieve dit blaadje (deze link) ook door te sturen aan vrienden en kennissen.

(משלי ה:טז) מפוצו מעינותיך חוצה En je bronnen zullen zich naar het buitenland verspreiden